

ЕФЕКТИВНІСТЬ ТЕХНІКО – ТАКТИЧНИХ ДІЙ ГРАВЦІВ ПРОФЕСІЙНИХ БАСКЕТБОЛЬНИХ ЛІГ В ІГРАХ ЗА НАЦІОНАЛЬНІ ЗБІРНІ КОМАНДИ

Євген ПАВЛЕНКО

Національний університет фізичного виховання і спорту України

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасний етап розвитку спорту вищих досягнень характеризується стійкою тенденцією до інтеграції професійного та олімпійського спорту [3, 4]. Це проявляється, насамперед, у можливості участі професіоналів з ряду видів спорту в Олімпійських ігор та чемпіонатах світу та континентів.

До таких видів спорту відноситься баскетбол, де з 1992 року професійні гравці одержали дозвіл виступати за національні збірні команди на Олімпійських іграх. Це привело до збільшення міграції найсильніших спортсменів між клубними командами різних країн [1, 2].

У зв'язку із цим, проблема комплектування національних збірних команд придбала особливу актуальність. Так, тренерам збірних необхідно створити конкурентоспроможний колектив із гравців, що виступають за різні професійні, напівпрофесійні або аматорські команди, як у вітчизняним лігах, так і в міжнародних чемпіонатах.

Мета – оцінка ефективності техніко-тактичних дій гравців, що виступають за клубні команди професійних баскетбольних ліг, у виступах за національні збірні команди головних міжнародних змаганнях.

Організація досліджень. У процесі роботи застосовувались наступні методи: аналіз даних літературних джерел, інформаційної мережі Інтернет, статистичні протоколи чемпіонату Європи 2005 р. з баскетболу, педагогічні спостереження, опитування, методи математичної статистики.

Результати досліджень та їх обговорення. Аналіз ефективності техніко-тактичної діяльності учасників чемпіонату Європи ґрунтувався на аналізі середньостатистичних показників техніко-тактичних дій трьох груп гравців, що виступають відповідно у професійній Національній баскетбольній асоціації США, в європейських професійних баскетбольних лігах (ULEB) та в інших баскетбольних лігах Міжнародної федерації баскетболу (FIBA).

Такий поділ був визначений тим, що Національна баскетбольна асоціація США є самою потужною професійною спортивною організацією. Вона була створена в 1946 р. і на даний час поєднує 29 команд, що представляють міста США й Канади.

Іншою великою професійною організацією в баскетболі є Союз європейського баскетболу (ULEB). Союз був заснований в 1991 р. з метою надання допомоги в співробітництві й розвитку європейських професійних ліг баскетболу. Цей час ULEB поєднує 16 професійних баскетбольних національних ліг: Великобританії, Франції, Греції, Італії, Португалії, Іспанії, Швеції, Данії, Німеччини, Нідерландів, Литви, країн Адріатики, Австрії, Чехії й Ізраїлю.

Інші ліги, об'єднані під патронатом Міжнародної федерації баскетболу, не мають настільки розвинену інфраструктуру в порівнянні з NBA і ULEB.

В 2005 р. головними міжнародними змаганнями в календарі FIBA були чемпіонати континентів. При аналізі найбільший інтерес представляв Чемпіонат Європи, де грала збірна України. У чемпіонаті Європи брали участь 16 збірних команд.

Як видно з табл. 1 у європейському чемпіонаті за команди своїх країн виступало 20 гравців (10,4% від загальної кількості учасників), що представляють професійні клуби NBA. Таких команд було дев'ять. Найбільша кількість баскетболістів Національної баскетбольної асоціації була у складі збірної команди Сербії – 5 (41,7%). В інших команд їхня кількість коливалася від 1 (8,3%) до 3 (25%) гравців.

Таблиця 1

Приналежність до клубів різних ліг учасників Чемпіонату Європи з баскетболу серед чоловіків 2005 р.

Місце	Країни	Виступали за клуб (кількість / %)				
		NBA	Євроліги (ULEB)		інших ліг FIBA	
			своєї країни	іншої країни	своєї країни	іншої країни
1	Греція	-	7 (58)	2 (16,7)	-	3 (25)
2	Німеччина	1 (8,3)	8 (66,7)	3 (25)	-	-
3	Франція	3 (25)	6 (50)	3 (25)	-	-
4	Іспанія	1 (8,3)	11 (91,7)	-	-	-
5	Литва	-	8 (66,7)	2 (16,7)	-	2 (16,7)
6	Словенія	1 (8,3)	-	9 (75)	-	2 (16,7)
7	Хорватія	3 (25)	-	9 (75)	-	-
8	Росія	3 (25)	-	-	9 (75)	-
9	Ізраїль	-	6 (50)	4 (33,3)	-	2 (16,7)
10	Італія	-	9 (75)	2 (16,7)	-	1 (8,3)
11	Сербія	5 (41,7)	2 (16,7)	5 (41,7)	-	-
12	Туреччина	2 (25)	9 (75)	1 (8,3)	-	-
13	Боснія	-	3 (25)	7 (58,3)	-	2 (16,7)
14	Болгарія	-	-	1 (8,3)	8 (66,7)	3 (25)
15	Латвія	-	-	6 (50)	5 (41,7)	1 (8,3)
16	Україна	1 (8,3)	-	-	11 (91,7)	-
	Всього	20 (10,4)	69 (35,9)	54 (28,1)	33 (17,2)	16 (8,3)
			123 (64,0)		49 (25,5)	
	Коефіцієнт кореляції між кількістю місцем збірної та кількістю в її складі гравців відповідних ліг	0,174	0,543		-0,592	
		ступінь взаємозв'язку: середня – $0,700 > r \geq 0,500$; слабка – $0,500 > r \geq 0,300$; дуже слабка – $r < 0,300$, $p < 0,05$				

У фінальній частині європейського чемпіонату 2005 р. брало участь 12 (75%) збірних команд тих країн, національні професійні ліги яких є членами Євролиги європейського баскетболу (ULEB). Найбільша кількість спортсменів (91,7%) у збірних командах були гравцями європейських професійних ліг, з яких за команди своїх країн виступало 69 баскетболістів (35,9%) і за закордонні команди (28,1%).

У складі збірних команд Німеччині Іспанії та Італії кількість гравців, що представляють професійні європейські ліги, становило 11 чоловік або 91,7%. Спортсменки ULEB були відсутні в збірних командах Росії й України, один гравець був представлений у збірній Болгарії.

Частина гравців, що грають в інших лігах FIBA, у складі збірних команд на європейському чемпіонаті становила 25,5% або 49 спортсменів, з яких 33 (67%) представляли клуби своєї країни й 16 (8,3%) закордонні клуби. Ці гравці

були в дев'ятьох збірних командах. Найбільша їхня кількість була в збірних командах України та Болгарії – по 11 спортсменів (91,7% від загальної кількості гравців у команді). Були відсутні гравці непрофесійних ліг у шістьох збірних командах: Німеччини, Франції, Іспанії, Хорватії, Сербії й Туреччини.

Для визначення ступеня впливу на досягнення збірних команд гравців, які представляють клуби різних статусів, був проведений кореляційний аналіз між зайнятими місцями збірними та кількістю в їхньому складі гравців з різних баскетбольних ліг. Рівень виступу збірних команд (зайняті місця) в аналізованих змаганнях мав середній зв'язок з кількістю гравців, які представляють клуби Європейської професійної ліги – $r = 0,543$, а з кількістю гравців з непрофесійних ліг $r = -0,590$ ($p < 0,05$). Виявлені взаємозв'язки дозволяють припустити, що рівень результату збірних команд більшою мірою визначається гравцями клубів, які виступають в європейських професійних лігах. Слабкий вплив кількості гравців з непрофесійної північноамериканської професійної ліги на досягнення збірних команд України можна пояснити тим, що в більшості з них вони відсутні взагалі або наявність таких баскетболістів незначна.

У результаті аналізу технічних протоколів були визначені певні показники техніко-тактичних дій гравців, які свідчили про переваги представників професійних клубів NBA по цих компонентах (табл. 2).

Так гравці, які виступають за північноамериканські професійні клуби, середньому за гру мали кращі показники, ніж представники інших ліг, за наступними техніко-тактичними діями: кількістю набраних очок, закинутих м'ячів з середньої відстані, виконаних штрафних, кількістю і відсотком закинутих м'ячів зі штрафного, кількістю підборів, у тому числі під своїм чи чужим щитом, кількістю результативних передач та блок-шотів ($p < 0,05$). Крім цього, вони випередили баскетболістів європейської професійної ліги за загальною кількістю кидків, кількістю закинутих м'ячів та кількістю фолів. Представників інших баскетбольних ліг FIBA – за кількістю кидків з середньої відстані ($p < 0,05$).

За показниками кидків з далекої відстані вірогідна різниця між гравцями різних ліг не спостерігалась. Тобто, представники NBA відрізнялись від інших гравців більш активною грою біля щитів.

Також слід зазначити, що не за однією техніко-тактичною дією не було вірогідної різниці між гравцями європейської професійної ліги (ULEB) і іншими баскетбольними лігами Міжнародної федерації баскетболу (FIBA).

Порівняльний аналіз часткового розподілу сумарних величин показав, що техніко-тактичних дій за європейський турнір між гравцями різних ліг та засвідчив про вагомий вклад представників південноамериканських професійних ліг. Так, їх частка по більшості діям майже у два і більше рази (≥ 19) перевищувала їх десятивідсоткову наявність на чемпіонаті Європи. Найбільша частка (31 %) спостерігалась по виконанню блок-шотів, найменша – здійсненим перехватам (11%), отриманим фолам (13%) та закинутим м'ячами з далекої відстані (14%).

Гравці професійної європейської ліги майже досягли або перевищили частку відсоток своєї присутності на чемпіонаті (64%) по одинадцяти показникам. Найбільша величина спостерігалась по закинутим м'ячам з далекої відстані.

Таблиця 2

Характеристики показників техніко-тактичних дій гравців баскетбольних ліг у іграх за національні збірні на чемпіонаті Європи 2005 р. (середні величини за гру, у дужках % від загального значення)

№	Показники техніко-тактичних дій	Значення у гравців, $Mx \pm Smx$, *- різниця при $p < 0,05$ (%)		
		ULEB (64%)	NBA (10%)	ліги FIBA (26%)
1	Кількість набраних очок	6,25±0,40 (60)	11,05±1,09*? (19)	6,02±0,58 (21)
2	Загальна кількість кидків	4,84±0,27 (57)	? 9,15±0,83*(20)	5,17±0,46 (23)
3	Кількість закинутих м'ячів	2,12±0,13 (58)	? 3,92±1,25*(19)	2,15±0,20 (23)
4	Відсоток закинутих м'ячів	42,44±1,47	44,24±1,96	39,03±2,43
5	Кількість кидків з середньої відстані	2,94±0,17 (57)	6,41±0,59*? (22)	3,31±0,31 (21)
6	Кількість закинутих м'ячів з середньої відстані	1,46±0,09 (56)	3,10±0,27*? (22)	1,61±0,16 (22)
7	Відсоток закинутих м'ячів з середньої відстані	45,44±1,66	50,08±2,08	45,31±3,18
8	Кількість кидків з далекої відстані	1,89±0,17 (59)	2,73±0,50 (18)	1,86±0,28 (23)
9	Кількість закинутих м'ячів з далекої відстані	0,65±0,07 (72)	0,83±0,18(14)	0,54±0,10 (14)
10	Відсоток закинутих м'ячів з далекої відстані	23,64±1,95	26,5±5,22	18,69±2,87
11	Кількість штрафних кидків	1,93±0,18 (61)	3,64±0,48*? (22)	1,75±0,24 (17)
12	Кількість закинутих м'ячів в штрафного	1,35±0,14 (62)	2,38±0,39*? (19)	1,18±0,17 (19)
13	Відсоток закинутих м'ячів в штрафного	62,07±2,88	63,62±5,39*?	52,55±5,42
14	Кількість підборів	2,24±0,15 (70)	4,99±0,61*? (15)	2,36±0,26 (15)
15	Кількість підборів під своїм щитом	1,70±0,11 (60)	3,82±0,48*? (20)	1,49±0,16 (20)
16	Кількість підборів під чужим щитом	0,75±0,06 (62)	1,17±0,18*? (21)	0,87±0,14 (18)
17	Кількість асистувань	1,01±0,09 (70)	1,40±0,26 (15)	0,9±0,15 (15)
18	Кількість результативних пасів	1,28±0,07 (60)	2,30±0,23*? (20)	1,3±0,11 (20)
19	Кількість перехоплень	0,80±0,06 (67)	1,05±0,19 (11)	0,63±0,8 (22)
20	Кількість блок-шотів	0,17±0,3 (50)	0,67±0,16*? (31)	0,016±0,04 (19)
21	Кількість фолів	2,10±0,09 (65)	? 2,64±0,15*(13)	2,04±0,15 (22)

(від загальної кількості), виконаним асистуванням (70%), отриманим фолам (15%), найменша – по блок-шотам (50%).

Баскетболісти інших ліг FIBA найбільш наблизились до своєї частки серед показників європейського чемпіонату (25,5%) по трьом техніко-тактичним діям: виконаним кидкам, закинутим м'ячам та кидкам з далекої відстані (по 23% відповідно). Найменший відсоток спостерігався по закинутим м'ячам з далекої відстані (14%), виконаним асистуванням (15%).

Взагалі найбільша ефективність техніко-тактичних дій визначалась у баскетболістів NBA, потім – у представників ULEB і найменша – у баскетболістів інших ліг.

Аналіз індивідуальних показників представників різних ліг показав, що тенденція по окремим командам не проявляється. Так, за кількістю набраних очок, як однієї з інтегральних характеристик техніко-тактичної дії гравців, баскетболісти NBA були кращими в п'яти командах (Німеччина,

Франція, Хорватія, Росія та Туреччина) з дев'яти збірних, у складі яких були представники Євролиги (Іспанія, Словенія, Сербія та Чорногорія) і в одній – представник ФІБА (України). У командах, де у складі не було гравців Національної баскетбольної асоціації, кращими за цим показником були представники Євролиги.

У складі збірної команди України на чемпіонаті Європи грав один представник NBA – гравець команди Лос-Анджелес Лейкерс Стасис Медведенко. У складі збірної він мав кращі показники за загальною кількістю кидків, закинутих м'ячів, у тому числі кидків та закинутих м'ячів з середньої відстані, кількістю виконаних результативних передач та перехоплень, а також кількістю набраних очок він мав другий результат за Сергієм Ліщуком, який грав в українській Суперлізі. Крім десяти українських баскетболістів, у чемпіонаті Європи грали ще п'ять баскетболістів Суперліги за інші збірні: по одному – у складі команд Ізраїлю, Боснії, Латвії та два – у збірній Болгарії.

Висновки

Представники професійної Національної баскетбольної асоціації (NBA) у іграх за національні збірні команди мали вищі величини у 14 показниках з 20 тактичних дій ($p < 0,05$). Вірогідна різниця між гравцями різних ліг не спостерігалась тільки за характеристиками кидків з далекої відстані.

Однак, рівень результатів збірних команд більшою мірою визначався рівнем гравців клубів, які виступають за професійні клуби Союзу європейських баскетбольних ліг ($r = 0,543$, $p < 0,05$). Слабкий вплив гравців північноамериканської професійної ліги на досягнення збірних команд своїх країн ($r = 0,174$, $p < 0,05$) обумовлене їх незначним представництвом (10,5% від загальної кількості учасників змагань) у порівнянні з гравцями з ULEB (64%) та інших ліг (25,5%).

Одним з критеріїв рівня розвитку баскетболу в країні є кількість і якість представництва вітчизняних спортсменів в професійних клубах Національної баскетбольної асоціації та Союзу європейських баскетбольних ліг, наявність національних професійних клубів з розвинутою інфраструктурою.

Література

1. Вальтин А.И. Проблемы современного баскетбола – Киев: "ІНЮРЕ", 2002. – 149 с.
2. Поплавский Л.Ю. Баскетбол: Учебник. – К.: Олимпийская литература, 2004. – 580 с.
3. Профессиональный спорт / Под общ. ред. С.И. Гуськова, В.Н. Платонова. – К.: Олимпийская литература, 2000. – 392 с.
4. Энциклопедия олимпийского спорта / Под общ. Ред. В.Н. Платонова. – т. 2. – К.: Олимпийская литература, 2004. – 583 с.

ЭФЕКТИВНІСТЬ ТЕХНІКО – ТАКТИЧНИХ ДІЙ ГРАВЦІВ ПРОФЕСІЙНИХ БАСКЕТБОЛЬНИХ ЛІГ В ІГРАХ ЗА НАЦІОНАЛЬНІ ЗБІРНІ КОМАНДИ

Євген ПАВЛЕНКО

Національний університет фізичного виховання і спорту України

Анотація. Надано інформацію про ефективність змагальної діяльності гравців, що виступають за професійні баскетбольні клуби, в іграх на рівні національних збірних команд.

Ключові слова: баскетбол, збірні команди, професіонали, техніко-тактичні дії, ефективність.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ТЕХНИКО – ТАКТИЧЕСКИХ ДЕЙСТВИЙ ИГРОКОВ ПРОФЕССИОНАЛЬНЫХ БАСКЕТБОЛЬНЫХ ЛИГ В ИГРАХ ЗА НАЦИОНАЛЬНЫЕ СБОРНЫЕ КОМАНДЫ

Евгений ПАВЛЕНКО

Национальный университет физического воспитания и спорта Украины

Аннотация. Предоставлена информация об эффективности соревновательной деятельности игроков, которые выступают за профессиональные баскетбольные клубы, в играх на уровне национальных сборных команд.

Ключевые слова: баскетбол, сборные команды, профессионалы, технико-тактические действия, эффективность.

EFFICIENCY OF TECHNICAL – TACTICAL ACTIONS OF PLAYERS OF PROFESSIONAL BASKETBALL LEAGUES IN GAMES OF THE NATIONAL TEAMS

Yevgen PAVLENKO

National University of Physical Education and Sport of Ukraine

Abstract. The information on efficiency of competitive activity of players, which support professional basketball clubs, in games at a level of national teams is given.

Keywords: basketball, national teams, professionals, technical-tactical actions, efficiency.
